

Bruselj, 4. december 2024
(OR. en)

16392/24

SOC 890
EMPL 603
COH 76
ANTIDISCRIM 172

IZID POSVETOVANJA

Pošiljatelj:	Generalni sekretariat Sveta
Prejemnik:	delegacije
Št. predh. dok.:	15610/24
Zadeva:	Sklepi Sveta o izboljšanju dostopa do omogočitvenih storitev in služb za zaposlovanje z namenom spodbujanja socialnega vključevanja ljudi, ki jim grozi revščina ali socialna izključenost, vključno z Romi, z zmanjšanjem teritorialnih neenakosti

V prilogi vam pošiljamo sklepe Sveta o navedeni zadevi, ki jih je Svet EPSCO odobril na seji
2. decembra 2024.

Sklepi Sveta
o izboljšanju dostopa do omogočitvenih storitev in služb za zaposlovanje z namenom
spodbujanja socialnega vključevanja ljudi, ki jim grozi revščina ali socialna izključenost,
vključno z Romi, z zmanjšanjem teritorialnih neenakosti

OB PRIZNAVANJU NASLEDNJEGA:

1. Spoštovanje človekovega dostojanstva, svoboda in človekove pravice so temeljne vrednote Evropske unije. EU je zavezana odpravi neenakosti, boju proti revščini in socialni izključenosti, boju proti diskriminaciji ter krepitvi ekonomske, socialne in teritorialne kohezije.
2. V evropskem stebru socialnih pravic je med drugim poudarjeno, da ima vsakdo pravico do kakovostnega in vključujočega izobraževanja, usposabljanja in vseživljenjskega učenja (načelo 1), do enakih možnosti (načelo 3) ter do aktivne podpore zaposlovanju (načelo 4). Poleg tega imajo otroci pravico do varstva pred revščino ter do cenovno dostopne in kakovostne predšolske vzgoje in varstva (načelo 11). Slednje lahko prispeva tudi k enakosti žensk in moških, ki jo je treba zagotoviti na vseh področjih (načelo 2). Vsakdo brez zadostnih sredstev ima pravico do primerne minimalnega dohodka, ki zagotavlja dostojno življenje v vseh obdobjih ter učinkovit dostop do potrebnega blaga in storitev (načelo 14), hkrati pa ima vsakdo pravico do pravočasnega dostopa do kakovostne preventivne in kurativne zdravstvene oskrbe (načelo 16). Steber se nanaša tudi na dostop do socialnih stanovanj oziroma stanovanjske pomoči za tiste, ki to potrebujejo (načelo 19), in na dostop do kakovostnih osnovnih storitev (načelo 20).

3. V priporočilu Sveta o enakosti, vključevanju in udeležbi Romov, ki ga je Svet sprejel leta 2021, so bile države članice pozvane, naj konsolidirajo prizadevanja za učinkovito preprečevanje socialnega in ekonomskega izključevanja ter boj proti njima, pa tudi proti njunim temeljnim vzrokom, v ta namen pa naj zavzamejo celosten pristop. Poleg preprečevanja in odprave anticiganizma kot medsektorske prednostne naloge v okviru boja proti diskriminaciji in segregaciji se državam članicam – pri vseh sektorskih ciljih, zajetih v priporočilu, kot so izobraževanje, zaposlovanje, zdravstveno varstvo, stanovanja in osnovne storitve – priporoča, naj do teh storitev zagotovijo dejansko enak dostop brez ovir. Svet je priporočil tudi, naj države članice spodbujajo regionalne in lokalne organe k razvoju ali posodobitvi svojih lokalnih akcijskih načrtov ali načrtov za odpravo segregacije ter svojih strateških okvirov, pri čemer naj ti vsebujejo ukrepe, izhodišča, referenčna merila, merljive cilje in dodeljevanje sredstev.
4. Evropska komisija v svojih smernicah za načrtovanje in izvajanje nacionalnih strateških okvirov za Rome priporoča, naj nacionalni strateški okviri za Rome ukrepajo ciljno usmerjeno na teritorialni ravni, da se zagotovi upoštevanje lokalnih razmer, kombinirajo teritorialno usmerjenost z usmerjenostjo v družbene skupine v obliki obsežnih intervencij (npr. za boj proti skrajni revščini) ter obravnavajo digitalno izključenost Romov. Države članice se spodbujajo, naj zagotovijo, da take intervencije Rome tudi dosežejo. Kazalnike, potrebne za spremljanje, odražanje stanovanjske segregacije, geografskih vidikov položaja Romov ter dostopa do storitev in infrastrukture na različnih območjih, je treba nadalje razviti.
5. Svet v priporočilu o vzpostavitvi evropskega jamstva za otroke iz leta 2021 državam članicam priporoča, naj zajamčijo učinkovit in po potrebi prost dostop otrok v stiski do storitev, ki spadajo na njegovo področje uporabe. Priporoča jim še, naj v ta namen na podlagi celostnega in večdisciplinarnega pristopa obravnavajo teritorialno razsežnost socialne izključenosti ob upoštevanju posebnega položaja zadevnih otrok na mestnih, podeželskih, oddaljenih in prikrajšanih območjih.

6. V priporočilu Sveta o razvoju okvirnih pogojev za socialno gospodarstvo iz leta 2023 je izpostavljen prispevek socialnega gospodarstva k socialnemu vključevanju prikrajšanih in premalo zastopanih skupin. Državam članicam se priporoča, naj vzpostavijo ali spodbujajo pobude za partnerstvo, ki subjekte socialnega gospodarstva vključujejo v oblikovanje in izvajanje aktivnih politik trga dela ter socialnih storitev in storitev oskrbe, osredotočenih na posameznika.
7. Evropski parlament je v resoluciji, sprejeti leta 2022, poudaril, da številni Romi v Evropi še vedno živijo v revščini in so socialno izključeni, kar je tesno povezano s teritorialno segregacijo in neenakim dostopom do storitev. Ugotovil je, da številni Romi živijo v socialno-ekonomsko prikrajšanih regijah, ter pozval Komisijo in države članice, naj nujno, celovito in učinkovito obravnavajo položaj Romov, ki živijo v naseljih, z ustreznimi politikami in sredstvi.
8. V poročilu skupine na visoki ravni za prihodnost socialne zaščite in socialne države v EU je poudarjen „pomen vključujoče in pravične socialne države“, hkrati pa je med drugim ugotovljeno, da digitalizacija in tehnološke spremembe predstavljajo tako tveganja kot priložnosti, medtem ko vrzeli v spretnostih ter dostopu do informacijske tehnologije pomenijo tveganje za vse večje neenakosti. V njem je poleg tega navedeno, da tehnološki razvoj ustvarja priložnosti za organizacijo in učinkovitost socialne zaščite. Skupina na visoki ravni v zvezi s tem med drugim priporoča, naj države članice izboljšajo zagotavljanje storitev na lokalni ravni in čim boljje izkoristijo priložnosti za digitalizacijo. Priporoča tudi, da se socialno vključevanje in enak dostop do javnega prevoza vključita v prostorsko načrtovanje mest in podeželja ter podpreta z javnimi subvencijami, pri čemer bi bilo treba posebno pozornost nameniti prikrajšanim območjem.
9. Evropska unija in njene države članice si vztrajno prizadevajo za krepitev ekonomske, socialne in teritorialne kohezije. EU si s kohezijsko politiko prizadeva zmanjšati razlike med stopnjami razvitosti različnih regij, pri čemer se posebna pozornost namenja podeželju, območjem, ki jih je prizadela industrijska tranzicija, in regijam, ki so hudo in stalno prizadete zaradi neugodnih naravnih ali demografskih razmer. EU podpira izvajanje dogovorjenih ciljev, s katerimi se spodbujata teritorialna kohezija in socialno-ekonomski razvoj prek financiranja kohezijske politike s posebnim poudarkom na manj razvitih regijah.

10. Evropski socialni sklad plus (ESS+) je ključno orodje financiranja EU za naložbe v zaposlovanje, izobraževanje, spretnosti in socialno vključevanje. Med drugim je namenjen podpori spodbujanju socialno-ekonomskega vključevanja marginaliziranih skupnosti, kot so Romi in državljani tretjih držav, vključno z migranti, ter socialnega vključevanja ljudi, ki jim grozi revščina ali socialna izključenost, vključno z najbolj ogroženimi osebami in otroki. Vse države članice morajo dodeliti vsaj 25 % svojih sredstev iz ESS+ za spodbujanje socialnega vključevanja in vsaj 3 % za ukrepe v podporo najbolj ogroženim, in sicer z obravnavanjem materialne prikrajšanosti s hrano in/ali osnovno materialno pomočjo ter zagotavljanjem spremljevalnih ukrepov v podporo njihovem socialnemu vključevanju ali pa s spodbujanjem socialne integracije ljudi, ki jim grozi revščina ali socialna izključenost. Države članice, v katerih je stopnja revščine otrok nad povprečjem EU, morajo za boj proti njej dodeliti vsaj 5 % svojih sredstev iz ESS+.
11. V devetem kohezijskem poročilu Komisije o ekonomski, socialni in teritorialni koheziji, objavljenem marca 2024, so izpostavljeni uspehi kohezijske politike EU, zlasti z vidika nadaljnje navzgor usmerjene konvergence v EU, hkrati pa je izpostavljeno, da teritorialne razlike ostajajo in vplivajo na splošni gospodarski in socialno-ekonomski razvoj Evrope. Vse regije nimajo enake dinamike rasti. Te razlike v gospodarskih gibanjih se delno odražajo v razlikah na trgu dela in v izobraževanju, kljub konvergenci, ki se opaža v EU, pa ostajajo izzivi, kot so neenakosti na podnacionalni ravni med velikimi metropolitanskimi območji in drugimi regijami, ki zaostajajo, vključno z regijami, ujetimi v „razvojni pasti“. V poročilu je izpostavljeno tudi, da imajo ljudje v mestnih regijah boljši dostop do izobraževanja in usposabljanja ter zdravstvenih storitev. Metropolitanske regije združujejo človeški kapital in zagotavljajo visoko kakovost storitev, zato je razumljivo, da privabljajo naložbe. Ta njihova privlačnost pa ima lahko tudi svojo ceno – prenaseljenost, večje socialne izzive in višje stanovanjske stroške –, kar lahko ogrozi njihovo konkurenčnost. Na splošno lahko teritorialna polarizacija, ki jo povzročajo notranje razlike v socialno-ekonomskem razvoju, ogrozi konkurenčnost držav članic in EU, pa tudi dolgoročno vzdržnost rasti. Ta teritorialna neravnovesja bi lahko ublažili z bolj policentričnim modelom razvoja, ki bi temeljil na majhnih in srednje velikih mestih ter spodbujal dostopnost javnih storitev na območjih, ki so oddaljena od velikih mestnih središč.

12. Komisija v istem poročilu poudarja tudi, da se je med letoma 2013 in 2019 delež ljudi, ki jim grozi revščina ali socialna izključenost, v manj razvitih regijah zmanjšal s 35 % na 28 %, medtem ko je v bolj razvitih regijah ostal nespremenjen pri 19 %. V EU se je ta delež med letoma 2015 in 2019 znižal in je od takrat do leta 2022 v mestih in predmestjih ter na redko poseljenih območjih ostal nespremenjen. V sedmih letih do leta 2022 se je ta delež zmanjšal za povprečno 2,4 odstotne točke na 22 %, pri čemer je bilo zmanjšanje še posebej veliko na podeželskih območjih (4,3 odstotne točke), v nekaterih državah članicah pa je bilo še večje (7,4 odstotne točke).
13. Če demografski izzivi ne bodo ustrezno obravnavani, lahko postanejo dolgoročna ovira za konkurenčnost EU, zaradi tveganja poglobljanja razlik med regijami in znotraj njih pa tudi vse večja grožnja za kohezijo. Ti izzivi so najbolj pereči na oddaljenih in podeželskih območjih in regijah, kjer so najbolj razširjeni izzivi depopulacije, staranja prebivalstva in krčenja delovne sile. S tega vidika je nujen in učinkovit korak v boju proti revščini in socialni izključenosti zmanjšanje teritorialnih neenakosti, tudi z izboljšanjem dostopa do storitev na lokalni ravni, kar lahko prispeva h konkurenčnosti EU.
14. Leta 2022 si internetne povezave ni moglo privoščiti 7,6 %¹ ljudi v Evropski uniji, ki jim je grozila revščina ali socialna izključenost, v primerjavi z 2,4 % celotnega prebivalstva EU,² kar kaže na precejšnje razlike med državami članicami. Leta 2023 je imelo v EU le 56 % ljudi, starih od 16 do 74 let, vsaj osnovne digitalne spretnosti³. Pomemben je tudi razkorak med mesti in podeželjem. Na podeželskih območjih je lahko dostop do širokopasovnih povezav in mobilnih omrežij omejen, slabše kakovosti ali dražji⁴. Raven formalnega izobraževanja medtem vpliva na raven digitalnih spretnosti. Vrzel v osnovnih digitalnih spretnostih med visoko izobraženimi posamezniki (80 %) in tistimi, ki nimajo formalne izobrazbe ali pa je ta nizka (34 %), je v EU znašala 46 odstotnih točk⁵.

¹ Leta 2021 je ta delež znašal 8,4 %.

² Evropska komisija, Poročilo o dostopu do osnovnih storitev v EU, junij 2023.

³ Eurostat, Glosar: kazalnik digitalnih spretnosti (*Glossary: Digital Skills Indicator*), avgust 2023.

⁴ Evropska komisija, Poročilo o dostopu do osnovnih storitev v EU, junij 2023.

⁵ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Skills_for_the_digital_age.

15. Ugotovitve iz raziskave o Romih iz leta 2021, ki jo je izvedla Agencija EU za temeljne pravice (FRA), kažejo, da se Romi po vsej Evropi soočajo z visokimi stopnjami prikrajšanosti, marginalizacije, diskriminacije in socialne izključenosti. Delež Romov, ki živijo v gospodinjstvih, ki jim grozi revščina, se med državami⁶, zajetimi v raziskavo, razlikuje. Kar 80 % Romov je izpostavljenih tveganju revščine, pri čemer se ta delež med letoma 2016 in 2021 ni spremenil. V povprečju je stopnja tveganja revščine najvišja med Romi, ki živijo v mestih (gosto poseljena območja – 87 %) in na podeželskih območjih (redko poseljena območja – 83 %), medtem ko v manjših mestih in predmestjih (območja srednje gostote) znaša 78 %. Ugotovitve raziskave še kažejo, da je število Romov, ki zaključijo vsaj višje sekundarno izobraževanje, večje na mestnih kot na podeželskih območjih. Kar zadeva zaposlenost, je v osmih državah članicah EU⁷, vključenih v raziskavo, zgolj 43 % Romov, starih od 20 do 64 let, opravljalo plačano delo, ne glede na to, ali živijo na podeželskih ali na mestnih območjih.
16. V istem poročilu je navedeno, da ima v povprečju 55 % Romov internetno povezavo za osebno uporabo, kadar jo potrebujejo. Ta delež je manjši (47 %), ko gre za Rome, ki živijo na podeželskih območjih, in večji (60 %), ko gre za Rome v večjih mestih, manjših mestih in predmestjih. Razlika je še večja, ko primerjamo Rome, ki živijo v gospodinjstvih, ki jim grozi revščina (52 %), in druge Rome (71 %). Kar zadeva Rome na podeželskih območjih, jih ima računalnik vsega 34 %, na drugi strani pa 43 % Romov v večjih mestih ter 42 % Romov v manjših mestih in predmestjih.

⁶ Hrvaška, Češka, Grčija, Madžarska, Italija, Severna Makedonija, Portugalska, Romunija, Srbija in Španija.

⁷ Hrvaška, Češka, Grčija, Madžarska, Italija, Portugalska, Romunija in Španija.

17. V mnenju Evropskega odbora regij je izpostavljena vloga lokalnih in regionalnih oblasti pri zagotavljanju pravičnega dostopa do osnovnih storitev. Poudarjeni so izzivi, ki se pojavljajo pri izvajanju socialnih storitev, zlasti na oddaljenih in slabše pokritih območjih, zaradi razlik pri infrastrukturi, dostopu do digitalnih storitev in razpoložljivosti usposobljenih zaposlenih, pa tudi fiskalnih omejitev. V mnenju se zagovarja celovita regionalna razvojna strategija, ki združuje zmanjševanje revščine, socialno vključevanje, digitalno pismenost in vseživljenjsko učenje, hkrati pa poziva k ciljno usmerjenim naložbam na prikrajšanih območjih. V njem so poleg tega med drugim poudarjeni potreba po izboljšanih modelih zagotavljanja storitev, poglobljeno čezmejno sodelovanje ter pomen posodobitve digitalne infrastrukture in storitev javnega prevoza. Poleg tega mnenja so za analizo in blažitev morebitnih asimetričnih učinkov posameznih ukrepov EU na različnih ozemljih EU pomembne ocene učinka s teritorialnimi vidiki, na primer tiste, ki jih redno izvaja Evropski odbor regij.

OB Poudarjanju naslednjega:

18. Kljub rahlemu izboljšanju razmer od leta 2019 je bilo leta 2023 tveganju revščine ali socialne izključenosti še vedno izpostavljenih približno 95 milijonov Evropejcev, kar kaže, da bodo za doseganje krovne cilja za leto 2030⁸ in nacionalnih ciljev za zmanjšanje revščine potrebni hitrejši napredek in nadaljnja prizadevanja še pred koncem desetletja. Čeprav se države članice soočajo z različnimi izzivi pri učinkovitem obravnavanju potreb ljudi, ki jim grozi revščina ali socialna izključenost, vključno z Romi, je spodbujanje socialne in teritorialne kohezije ter zmanjševanje teritorialnih neenakosti skupno prizadevanje, ki lahko podpre doseganje cilja EU glede zmanjšanja revščine, konkurenčnosti ter trajnostne in vključujoče rasti.

⁸ Eden od krovnih ciljev EU za leto 2030 iz akcijskega načrta za evropski steber socialnih pravic je zmanjšanje števila ljudi, ki jim grozi revščina ali socialna izključenost, za vsaj 15 milijonov (od tega bi moralo biti vsaj 5 milijonov otrok) v primerjavi z ravno iz leta 2019.

19. Države članice so v skladu s svojimi nacionalnimi okoliščinami in v širšem kontekstu svojih politik socialnega vključevanja ter ob upoštevanju strateškega okvira EU za Rome pripravile nacionalne strateške okvire za Rome, da bi Rome v EU podprle na sedmih ključnih področjih: enakost, vključevanje, udeležba, izobraževanje, zaposlovanje, zdravje in nastanitev. Čeprav je cilj popolna enakost, vključno z bojem proti anticiganizmu in diskriminaciji ter njunim preprečevanjem, je Komisija predlagala minimalne cilje za leto 2030, ki zahtevajo, da države članice vzpostavijo ustrezne politike. Za izvajanje in spremljanje teh okvirov so potrebna nadaljnja prizadevanja v tesnem sodelovanju z vsemi ustreznimi deležniki.
20. Teritorialne in socialne neenakosti, vključno s položajem in teritorialno lokacijo ljudi, ki jim grozi revščina ali socialna izključenost, vključno z Romi, se med državami članicami znatno razlikujejo. V pristopu Evropske unije k teritorialnemu razvoju se vse bolj poudarjajo orodja, ki temeljijo na strateškem prostorskem načrtovanju in različnih teritorialnih značilnostih, pa tudi pomen lokalnih inovacij, vzpostavljanje partnerstev pa je vse pomembnejši vidik. Kar zadeva prakse regionalnega razvoja in njihovo učinkovito izvajanje v državah članicah, ostaja veliko priložnosti neizkoriščenih.

21. Čeprav si Evropska unija in njene države članice nenehno prizadevajo za spodbujanje ekonomske, socialne in teritorialne kohezije, je mogoče različne izzive in vrzeli v konvergenci opredeliti ne le med državami članicami ali regijami, temveč tudi na podregionalni ravni. Nekateri deli občin (zlasti v večjih mestih) ali celo celotne občine, kot so manjše vasi, lahko postanejo območja z velikim deležem ljudi, ki jim grozi socialna izključenost. Na teh prikrajšanih območjih so pogosto prisotni kompleksni izzivi, kot so socialno-ekonomska prikrajšanost in spremembe, ki lahko povzročijo visoke stopnje brezposelnosti. Poleg pomanjkanja osnovnih storitev⁹ je značilen izziv tudi razpoložljivost kakovostnih omogočitvenih storitev¹⁰ in služb za zaposlovanje, ki so pomembne za socialno vključenost in prispevajo k socialni koheziji. Na prikrajšanih območjih pogosto živijo osebe, ki se soočajo z revščino in številnimi oblikami izključenosti, segregacije in diskriminacije ter ki pogosto pripadajo manjšinam, kot so Romi, ali imajo migrantsko ozadje.
22. Celovito in dejavno sodelovanje in vključevanje ljudi, ki jim grozi revščina ali socialna izključenost, vključno z Romi, ter ukrepi za boj proti diskriminaciji, segregaciji in anticiganizmu so bistveni za zagotavljanje enakega in učinkovitega dostopa do kakovostnih omogočitvenih storitev in služb za zaposlovanje.

⁹ V skladu z načelom 20 evropskega stebra socialnih pravic te storitve vključujejo: vodo, sanitarije, energijo, prevoz, finančne storitve in digitalne komunikacije.

¹⁰ V skladu s Priporočilom Sveta z dne 30. januarja 2023 o zadostnem minimalnem dohodku za aktivno vključevanje „omogočitvene storitve“ pomenijo storitve, namenjene specifičnim potrebam oseb, ki nimajo zadostnih sredstev, za zagotovitev, da se lahko vključijo v družbo in, kjer je ustrezno, na trg dela, vključno s storitvami socialnega vključevanja, kot so socialno delo, svetovanje, kovčing, mentorstvo, psihološka podpora in rehabilitacija, ter drugimi splošnimi omogočitvenimi storitvami, vključno s predšolsko vzgojo in varstvom, zdravstvenim varstvom, dolgotrajno oskrbo, izobraževanjem in usposabljanjem ter stanovanji [odstavek 2, točka (f)].

23. Splošni ukrepi, ki jih dopolnjujejo ciljno usmerjeni ukrepi, so namenjeni zagotavljanju dejavnega vključevanja. Vključujoča socialna in infrastrukturna omrežja ter omrežja storitev na lokalni in regionalni ravni, ki zagotavljajo učinkovit in enak dostop za vse, lahko podprejo socialno kohezijo in vključujočo rast. Poleg tega sta za dostop do omogočitvenih storitev in služb za zaposlovanje bistveni razpoložljivost in cenovna dostopnost prevoza. Učinkovitejša uporaba sredstev na regionalni ravni, krepitev lokalnih omrežij, svetovanje in druge oblike podpore so prav tako pomembni dejavniki v smislu zagotavljanja trajnosti razvoja in njegove podregionalne vključenosti in vključenosti v skupnost ter upoštevanja socialne vključenosti v regionalnem razvoju. Ti ukrepi bi morali vključevati vidik vključevanja načela enakosti spolov.
24. Digitalni prehod se je zaradi globalizacije in tehnološkega napredka pospešil. Digitalizacija lahko poleg izzivov, ki jih prinaša, zagotovi znatne socialne in gospodarske koristi ter priložnosti za izboljšanje razpoložljivosti kakovostnih, dostopnih in cenovno ugodnih omogočitvenih storitev in služb za zaposlovanje. Vendar lahko hiter digitalni prehod privede do digitalne izključenosti, saj za posameznike, gospodinjstva, podjetja in geografska območja veljajo različne ravni dostopa do informacijskih in komunikacijskih tehnologij, vključno z internetom. Za zagotovitev socialne vključenosti je bistveno, da se sprejmejo ukrepi za odpravo digitalne izključenosti in podpora ljudem v stiski, pri čemer je treba upoštevati njihove digitalne in jezikovne spretnosti. Pomembno je tudi, da se še naprej zagotavljajo nedigitalne storitve, da bi zadovoljili potrebe oseb, ki se soočajo z ovirami pri uporabi spletnih storitev. Prav tako je pomembno priznati, da lahko ukrepi digitalizacije ljudem v stiski otežijo dostop do storitev, ki jih potrebujejo.
25. Ti sklepi temeljijo na že opravljenem delu in političnih zavezah, ki so jih na tem področju izrazili Svet Evropske unije, Evropska komisija, Evropski parlament in zadevni deležniki, med drugim v dokumentih iz priloge.

SVET EVROPSKE UNIJE –

26. Je seznanjen s poročilom Evropske komisije o izvajanju priporočila Sveta o enakosti, vključevanju in udeležbi Romov, v katerem je izpostavljeno, da je treba okrepiti prizadevanja za izvajanje priporočila ob upoštevanju ugotovitev Komisije in teh sklepov.

POZIVA DRŽAVE ČLANICE, NAJ v skladu z nacionalnimi pristojnostmi in ob upoštevanju nacionalnih okoliščin:

27. Spodbujajo skladnost, učinkovitost in vključenost svojih strategij regionalnega razvoja ter svojih lokalnih in mikroregionalnih politik socialnega vključevanja, s posebnim poudarkom na ljudeh, ki jim grozi revščina ali socialna izključenost, vključno z Romi, da bi zagotovili enak dostop do kakovostnih omogočitvenih storitev in služb za zaposlovanje za vse, ne glede na to, kje ljudje živijo, in sicer:
- a. s podpiranjem priprave in izvajanja lokalnih strategij ali akcijskih načrtov, po potrebi vključno z ukrepi za odpravo teritorialne segregacije, ter ohranjanjem ali pridobivanjem potrebnih zmogljivosti in strokovnega znanja za razvoj teh strategij ali načrtov, na primer z izdajo smernic;
 - b. z zagotavljanjem ustreznega ali krepitvijo obstoječega upravljanja na več ravneh ter uveljavljenih mehanizmov posvetovanja in udeležbe, ki bodo tistim, ki delajo na različnih ravneh države v vseh zadevnih sektorjih, omogočili sodelovanje pri načrtovanju, izvajanju in ocenjevanju politik, pa tudi usklajevanje in vzajemno krepitev njihovih posegov ter njihovo prilagajanje na podlagi visokokakovostnih, pravočasnih in zanesljivih podatkov, razčlenjenih po spolu in starosti, lokalnim/mikroregionalnim potrebam ljudi, ki jim grozi revščina ali socialna izključenost, vključno z Romi. V posvetovalne mehanizme bi bilo treba vključiti deležnike, kot so civilna družba, predstavniki ljudi, ki jim grozi revščina ali socialna izključenost, vključno z Romi, organizacije in strokovnjake, ki si prizadevajo za socialno vključevanje, subjekte socialnega gospodarstva in socialne partnerje v skladu z njihovo vlogo in avtonomijo;

- c. s podpiranjem teritorialnega sodelovanja lokalnih organov, občin in teritorialnih enot (po potrebi tudi v čezmejnem in nadnacionalnem okviru), da bi se lahko izzivi pri dostopu do kakovostnih omogočitvenih storitev in služb za zaposlovanje reševali z učinkovitejšo uporabo razpoložljivih virov;
- d. z izboljšanjem opredelitve in evidentiranja prikrajšanih ali stanovanjsko segregiranih območij (občine in/ali deli občin), kjer velik delež prebivalstva živi v revščini ali socialni izključenosti. To lahko na primer temelji na ustrezni kombinaciji socialnih in ekonomskih kazalnikov, razčlenjenih po spolu in starosti (npr. vključno s stopnjo zaposlenosti, ravno dohodka, materialno prikrajšanostjo, izobraževanjem, usposabljanjem in spretnostmi, zdravstvenim varstvom, stanovanji, prevozom ali po potrebi kazalniki o osebah z migrantskim ozadjem itd.);
- e. z izboljšanjem znanja in strokovnega znanja ustreznega osebja ponudnikov storitev, tako da se ozavešča in nudi usposabljanje o enakem obravnavanju in boju proti diskriminaciji;
- f. s podpiranjem celostnega lokalnega/mikroregionalnega razvoja ob uporabi obstoječih sredstev EU in nacionalnih sredstev, ki se odziva na kompleksne izzive na prikrajšanih ali stanovanjsko segregiranih območjih;
- g. s posvečanjem pozornosti različnim značilnostim podeželskih in mestnih območij ter še učinkovitejšim izkoriščanjem priložnosti, ki jih ponujajo obstoječa orodja, kot sta načrtovanje, ki ga vodi skupnost, ali socialno načrtovanje, tudi pri razvoju, usmerjenem v socialno vključevanje ljudi, ki jim grozi revščina ali socialna izključenost, vključno z Romi;
- h. s čim boljšim izkoriščanjem vseh razpoložljivih sredstev ob hkratnem zagotavljanju dopolnjevanja in celostnih pristopov, pa tudi dolgoročne vzdržnosti rezultatov;
- i. z rednim spremljanjem in ocenjevanjem učinka razvoja in sredstev, ki se uporabljajo za socialno vključevanje.

28. Posvečajo pozornost teritorialnim vidikom izboljšanja dostopa do kakovostnih omogočitvenih storitev in služb za zaposlovanje ter odpravljanju teritorialnih neenakosti, ki ovirajo socialno vključenost. Države članice bi lahko v ta namen:
- a. podpirale celostne ukrepe, ki združujejo razvoj na področju zaposlovanja, socialnega vključevanja, stanovanj, zdravstvenega varstva in dolgotrajne oskrbe ter otroškega varstva, izobraževanja in usposabljanja za obravnavanje potreb oseb, ki jim grozi revščina ali socialna izključenost, vključno z Romi, s posebnim poudarkom na mladih, pa tudi ženskah in po potrebi osebah z migrantskim ozadjem;
 - b. uporabljale digitalno tehnologijo, vključno z elektronskimi javnimi storitvami, da se izboljša enakost dostopa. Da bi zadovoljili potrebe oseb, ki se soočajo z ovirami pri uporabi spletnih storitev, bi morale še naprej zagotavljati ustrezno zagotavljanje nedigitalnih storitev in razpoložljivost javnega prevoza;
 - c. podpirale dostop do digitalnih tehnologij za ljudi, ki jim grozi revščina ali socialna izključenost, vključno z Romi, z razvojem infrastrukture za izboljšanje internetnih povezav in sprejetjem konkretnih ukrepov za izboljšanje digitalnih spretnosti ter s tem zmanjšanje digitalne izključenosti;
 - d. izkoriščale priložnosti, ki jih ponuja digitalna tehnologija, za zmanjšanje prikrajšanosti, povezane s spretnostmi, zlasti na obrobni in oddaljenih območjih, ter
 - e. vključile nejavni sektor v oblikovanje in zagotavljanje storitev za spodbujanje socialne vključenosti.

POZIVA DRŽAVE ČLANICE IN EVROPSKO KOMISIJO, NAJ V SKLADU S SVOJIMI PRISTOJNOSTMI:

29. Zagotavljajo, da politike skupnosti in lokalne politike spodbujajo regionalni razvoj, obenem pa zmanjšujejo notranje razlike, vključno s prostorsko segregacijo in izključenostjo, ter podpirajo dostop do ustreznih storitev. Ključni dejavniki za zagotovitev, da se vidiki socialnega vključevanja dobro upoštevajo v regionalnem razvoju, razvoju podeželja in razvoju mest ter da so vključeni vanje, so tudi krepitev sodelovanja med ustreznimi področji politike in med vsemi ravni upravljanja, zagotavljanje vključevanja načela enakosti spolov ter upoštevanje posebnih potreb ljudi, ki živijo na istem prikrašanem ozemlju (kot so potrebe otrok ali invalidov).
30. Si prizadevajo za teritorialni pristop in ocenjujejo učinkovitost razvoja s teritorialnega vidika v nacionalnih poročilih in ocenah ter poročilih in ocenah na ravni EU o izvajanju nacionalnih strateških okvirov, tudi za izboljšanje položaja ljudi, ki jim grozi revščina ali socialna izključenost, vključno z Romi, in njihovega dostopa do storitev.

POZIVA EVROPSKO KOMISIJO, NAJ:

31. V novem akcijskem načrtu za izvajanje evropskega stebra socialnih pravic in prihodnji strategiji EU za boj proti revščini upošteva pomen zmanjšanja teritorialnih neenakosti.
32. Razmisli o pregledu prostovoljnega evropskega okvira kakovosti za socialne storitve skupaj z Odborom za socialno zaščito in v zvezi s tem preuči potencial socialnih storitev za zmanjšanje teritorialnih neenakosti in uporabo digitalizacije za izboljšanje dostopa do kakovostnih omogočitvenih storitev in služb za zaposlovanje.

POZIVA ODBOR ZA SOCIALNO ZAŠČITO IN ODBOR ZA ZAPOSLOVANJE, NAJ V SKLADU S SVOJIMI PRISTOJNOSTMI:

33. Preučita izvedljivost in dodano vrednost izboljšanja ustreznih socialnih kazalnikov EU, da bi podprla prizadevanja držav članic pri opredelitvi prikrajšanih območij ter izboljšanju dostopa do kakovostnih omogočitvenih storitev in služb za zaposlovanje, pa tudi spremljanju razvoja, usmerjenega v prikrajšana območja, ob upoštevanju obstoječih kazalnikov in podatkov, razčlenjenih po spolu in starosti.
34. V sodelovanju s Komisijo uvedeta in spodbujata prostovoljno izmenjavo znanja in najboljših praks med državami članicami v zvezi z opredelitvijo, merjenjem in upravljanjem teritorialnih neenakosti, tudi prek lokalnih in krajevnih strategij ter akcijskih načrtov, ki temeljijo na visokokakovostnih podatkih in dokazih, da bi države članice podprli pri njihovih nacionalnih analitičnih prizadevanjih.

Viri

Medinstitutionalni akti EU

- Evropski steber socialnih pravic
<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1226&langId=sl>.

Zakonodaja EU

- Direktiva Sveta 2000/43/ES z dne 29. junija 2000 o izvajanju načela enakega obravnavanja oseb ne glede na raso ali narodnost (UL L 180, 19.7.2000, str. 22).
- Uredba (EU) 2021/1057 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. junija 2021 o vzpostavitvi Evropskega socialnega sklada plus (ESS+) in razveljavitvi Uredbe (EU) št. 1296/2013 (UL L 231, 30.6.2021, str. 21).

Svet Evropske unije

- Priporočilo z dne 12. marca 2021 o enakosti, vključevanju in udeležbi Romov (UL C 93, 19.3.2021, str. 1).
- Priporočilo (EU) 2021/1004 z dne 14. junija 2021 o vzpostavitvi evropskega jamstva za otroke (UL L 223, 22.6.2021, str. 14).
- Priporočilo z dne 30. januarja 2023 o zadostnem minimalnem dohodku za aktivno vključevanje (UL C 41, 3.2.2023, str. 1).
- Priporočilo z dne 27. novembra 2023 o razvoju okvirnih pogojev za socialno gospodarstvo (UL C, C/2023/1344).
- Sklepi o ukrepih za zagotovitev enakega dostopa do ustreznih in desegregiranih stanovanj za Rome ter za obravnavanje segregiranih naselij (13517/23).

Evropski parlament

- Resolucija Evropskega parlamenta z dne 5. oktobra 2022 o položaju Romov, ki živijo v naselbinah v EU (2022/2662(RSP)).

Evropska komisija

- Smernice Evropske komisije za načrtovanje in izvajanje nacionalnih strateških okvirov za Rome (COM(2020) 620 final).
- Deveto poročilo o ekonomski, socialni in teritorialni koheziji
https://ec.europa.eu/regional_policy/information-sources/cohesion-report_en.
- Dostop do osnovnih storitev: ključni izzivi za najranljivejše – poročilo (*Access to essential services: key challenges for the most vulnerable – report*)
https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&furtherNews=yes&newsId=10595&pk_source=newsletter&pk_medium=email&pk_campaign=eusocial_newsletter.
- Teritorialna agenda 2030 – prihodnost za vse kraje (*Territorial Agenda 2030 – A future for all places*)
https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/brochures/2021/territorial-agenda-2030-a-future-for-all-places.
- Sporočilo „Izkoriščanje potenciala nadarjenih posameznikov v evropskih regijah“ (5252/23 + ADD1).

Odbor regij

- Mnenje o obravnavanju teritorialnih neenakosti z izboljšanjem dostopa do socialnih storitev.
- Ocena teritorialnega učinka
<https://cor.europa.eu/en/our-work/Pages/Territorial-Impact-Assessment.aspx>.

Agencija za temeljne pravice

- Raziskava o Romih iz leta 2021
<https://fra.europa.eu/en/themes/roma>.
- Enakost v EU 20 let po začetku izvajanja direktiv o enakosti (*Equality in the EU 20 years on from the initial implementation of the equality directives*)
<https://fra.europa.eu/en/publication/2021/fra-opinion-eu-equality-20-years>.
- Poročilo o temeljnih pravicah za leto 2024
<https://fra.europa.eu/en/publication/2024/fundamental-rights-report-2024>.

Drugo

– Poročilo skupine na visoki ravni o prihodnosti socialne zaščite in socialne države v EU
(*Report of the High-Level Group on the future of social protection and of the welfare state in the EU*)

https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=88&eventsId=2057&furtherEvents=yes&pk_source=newsletter&pk_medium=email&pk_campaign=eusocial_newsletter.
